

По-друге, використання топонімійних матеріалів у навчальному процесі допомагає розвивати мовленнєві навички учнів. Завдання, пов'язані з аналізом і створенням текстів, що включають топоніми, стимулюють учнів до творчого використання мови, формують навички зв'язного мовлення, опису та аргументації.

Отже, введення дисципліни «Топоніміка рідного краю» у шкільний курс сприяє всебічному розвитку учнів, збагаченню їхніх знань та формуванню важливих навичок, необхідних для успішного життя в сучасному суспільстві. Це інноваційне рішення допоможе виховати покоління, яке глибоко розуміє та цінує свою історію, культуру та мову.

Література

1. Етимологічний словник української мови: В 7 т. URL : <http://resource.history.org.ua/item/0007831>.
2. Подлевська Н. В. Вивчення топонімів на уроках української мови старшокласниками у профільній школі. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2013. Вип. 6 (2). С. 220–228.

**Світлини взяті з інтернет-ресурсів.*

Ніжнік О.С.

*заступник директора з навчально-виробничої роботи
ДНЗ «Охтирський центр ПТО»
м. Охтирка Сумської області*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ОСВІТІ: НОВІ ГОРИЗОНТИ НАВЧАННЯ

Анотація. У статті подано методика застосування штучного інтелекту в навчальній та позаурочній діяльності зі здобувачами освіти професійно-технічного закладу на основі власного педагогічного досвіду.

Ключові слова: штучний інтелект, мовні моделі, адаптивне навчання, алгоритмізація ШІ.

Nizhnik O.S. Artificial intelligence in education: new horizons of learning. The article presents a methodology for using artificial intelligence in educational and extracurricular activities with students of a vocational school based on the author's pedagogical experience.

Key words: artificial intelligence, language models, adaptive learning, AI algorithmization.

Актуальність. Швидкий розвиток технологій штучного інтелекту (ШІ) відкриває нові можливості для трансформації традиційних освітніх систем. З одного боку, ШІ пропонує індивідуалізований підхід до навчання, адаптуючи матеріал до потреб кожного здобувача освіти. З іншого – виникають питання щодо якості навчання, ролі викладача в епоху ШІ, а також етичних аспектів використання цих технологій. У контексті вищезазначеного є актуальним аналіз можливих засобів упровадження технологій штучного інтелекту в освітній галузі сучасної України, зокрема в просторі професійно-технічної освіти. Вони сприяють забезпеченню індивідуалізованого підходу до навчання, розширюють дидактичні можливості комп'ютерних засобів навчання, дають змогу співвідносити зміст, форми й методи навчання відповідно до освітніх запитів та надають можливості орієнтувати навчальний матеріал на різні типи й рівні опанування. При умові всього цього викладач повинен враховувати психологічні, особистісні якості здобувачів освіти. Тенденція до глобалізації стала тим відправним пунктом, який послугував потребі сучасного суспільства у наявності технології ШІ.

Сьогодні тема застосування ШІ в освітньому процесі не є новою. Напрями використання ШІ в сучасних умовах досліджують А. Дубчак, Я. Литвиненко. Системи штучного інтелекту в адаптивному навчанні розкрито в працях В. Дем'яненко. Питанням переваг та ризиків застосування технологій ШІ присвячені роботи Ю. Перучок. Загальні питання застосування технологій ШІ в освітньому процесі досліджують В. Грицишин, Н. Габрусєва, А. Шевченко, Г. Андрощук .

Мета статті полягає у визначенні переваг та дискусійних питань щодо застосування технологій ШІ під час вивчення загальноосвітніх предметів та спеціальних дисциплін у закладі професійно-технічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні в науковій літературі ми зустрічаємо достатньо публікацій, які підтверджують і тенденцію до глобалізації, і тенденцію до все більшого проникнення ШІ в усі сфери життєдіяльності людини. Серед найбільш ефективних і дієвих можливостей можуть стати, наприклад, такі, як: використання викладачами різноманітних технологій та інструментів задля виявлення плагіату чи нечесного списування; розроблення завдань, які вимагають креативності, критичного мислення та індивідуального підходу та які, відповідно, важко автоматизувати штучному інтелекту; налаштування й мотивація здобувачів освіти на використання технологій ШІ задля здійснення досліджень та розв'язання актуальних проблем, а не як засобу обходу навчання; застосування різноманітних типів оцінювання (відкриті та закриті тести, обговорення, практичні завдання), які б ускладнили можливості списування з використанням ШІ тощо.

Найпростіша платформа ШІ для освітян та здобувачів освіти це Gemini – потужна платформа штучного інтелекту від Google, яка пропонує широкий спектр можливостей. Вона базується на найсучасніших мовних моделях і здатна виконувати різноманітні завдання: створення оригінального тексту на різні теми, розуміння складних текстів і вилучення з них ключової інформації, створення реалістичних зображень на основі текстових описів, виконання складних математичних обчислень, написання статей, блогів, сценаріїв для відео, створення тесових завдань різної складності. Наприклад, на уроках української мови викладачі використовують згенеровані тестові завдання, що дозволяє зменшити час на підготовку до тієї чи іншої теми, сприяє зацікавленню здобувачів освіти цією платформою. Предмет «громадянська освіта» дає широкі можливості для формування компетенцій сучасного здобувача освіти, майбутнього працівника. Це здійснюється шляхом використання ШІ Gemini при підготовці сучасного уроку: генерація ідей різноманітних інтерактивних вправ, дискусій, проєктів, які допоможуть у залученні здобувачів освіти до навчання;

створення текстів, відео, презентацій, ілюстрацій тощо, пошук актуальної інформації про різні аспекти громадянської освіти, статистики, цитат відомих людей.

Для викладача спеціальних дисциплін кухарської справи доцільним є використання ШІ Gemini для розробки навчальних матеріалів:

різноманітних рецептів страв різних кухонь світу, включаючи детальні інструкції, списки інгредієнтів та варіанти подачі; складання детальних технологічних карт приготування страв, з усіма етапами процесу та необхідним обладнанням тощо.

Сфера застосування ШІ в освіті постійно розширюється, і з'являються все нові та нові інструменти.

Зокрема, можливості штучного інтелекту використовуються для адаптивного навчання. Платформи використовують алгоритми ШІ для аналізу відповідей учнів на завдання та адаптації подальшого навчального матеріалу до їхнього рівня знань та темпу навчання. Приклади таких платформ: Knewton, Aleks, DreamBox.

Платформа Knewton, розроблена однойменною компанією (США), стала однією з перших адаптивних освітніх платформ у світі та наразі є безперечним лідером світу в зазначеному контексті. Вона забезпечує неперервну адаптивність, постійно накопичуючи дані про кожного учня/студента та належним чином вибудовуючи індивідуальну траєкторію навчання, формуючи відповідні рекомендації в режимі реального часу. Групова статистика дає можливість оцінити прогрес групи та коректність завдань. До прикладу, якщо певне завдання виконується учнями/студентами занадто добре або занадто погано, воно потребує перегляду викладача. Індивідуальна статистика допомагає одразу визначити, хто має низьку успішність і нічого не робить, а хто випереджає одногрупників.

Програма надає рекомендації не тільки здобувачам освіти, а й викладачам. До прикладу, якщо система визначає, що учень/студент погано знає математику через проблеми з розумінням прочитаного, то запропонує викладачу корисні матеріали та як саме їх використати, щоб допомогти йому.

Ще одна перевага розробки навчальних матеріалів з Knewton – можливість по-новому будувати заняття. Якщо учень/студент опрацювали матеріал удома й пройшли перевірку знань, то викладач, з огляду на отриману аналітику, може присвятити час повторенню, опрацюванню складних тем у невеликих групах, а також дебатам, дискусіям, міждисциплінарним завданням. Так Knewton переймає на себе механічну функцію перевірки знань і звільняє час занять для цікавіших і складніших завдань.

Aleks – це інноваційна платформа для навчання, яка використовує потужність штучного інтелекту для створення індивідуальних навчальних планів для кожного учня. Її основна мета – забезпечити оптимальні умови для навчання, адаптуючись до знань і потреб кожної людини. На початку роботи з платформою Aleks проводить детальне оцінювання знань учня з певної теми. Це може бути тест, який охоплює широкий спектр понять. Завдяки аналізу відповідей система точно визначає, які саме знання учень вже має, а які потребують додаткової роботи. На основі результатів початкового оцінювання Aleks створює персоналізований навчальний план.

Висновки. Разом із тим, світовий досвід застосування технологій штучного інтелекту в освітній сфері виявляє низку труднощів і загроз, що несе з собою цей процес. Зокрема, це: певні технічні та фінансові обмеження щодо використання цих технологій; велика залежність від технологічних процесів функціонування таких систем, що може призвести до втрати ключових людських навичок та вмій, а також зростання ризику припинення роботи в разі технічних проблем. Штучний інтелект має великий потенціал для трансформації освіти, але його використання має бути збалансованим і відповідальним. Тому важливо розробити чіткі етичні принципи використання ШІ в освіті, а також забезпечити доступ до цих технологій для всіх здобувачів освіти.

Література

1. Адаптивні технології: досвід Knewton. URL: <http://blog.ed-era.com/knewton/> (дата звернення: 07.10.2024).
2. Носенко Ю. Г. Аналітичний огляд Knewton як платформи для персоналізації освітнього контенту. *Інформаційні технології в освіті*. 2020. № 44(3). С. 65–76.
3. Шаров С. В. Сучасний стан розвитку штучного інтелекту та напрямки його використання. *Українські студії в європейському контексті*. 2023. № 6. С. 136–144.
4. Штучний інтелект в освіті: відповідальне ставлення: бібліографічний покажчик / уклад. Олена Найдьонова ; Центральнoукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький : ЦНТУ, 2023. 11 с.